

Rats, kuch en bonen in Klarendal

De arbeiderswijk Klarendal in Arnhem raakte aan het einde van de negentiende eeuw en de jaren daarna bezaaid met militaire complexen. Volgens de officiële geschiedschrijving gaf de lage prijs van de bouwgrond de doorslag voor deze bouwwoede. De aanwezigheid van het leger had ook te maken met de angst van de autoriteiten voor volksoproer van de van armoede door-drongen buurt. De marechaussee had al een keer een opstand met getrokken sabel neergeslagen. De kazerne van deze politietroepen verrees in 1913 aan de rand van de wijk. Voor de zekerheid.

Militairen moeten eten. Dus kreeg Klarendal dankzij het toenmalige ministerie van Oorlog in 1876 een Militaire Bakkerij aan de Klarendalseweg. Bakker Johannes Cornelis Berendsen uit Aerdt bakte er volkorenbrood, dat bekend stond als kuch. Het meel kwam van de Klarendalse molen verderop. Later deed defensie

Verliefd op Arnhem

Wekelijks tekent Dick Caderius van Veen een pand met een verleden. Harry van der Ploeg zorgt voor de historische context.

alles zelf in een eigen maalinrichting. Het verhaal gaat dat de molenaar van Klarendal na het verlies van zijn grote klant in diepe rouw wegzakte en de molen zwart liet schilderen.

Het markante hoofdgebouw van de bakkerij bestond uit een broodkamer, een graanzolder en twee zijvleugels die als woningen dienden voor een administrateur en een onderofficier. Iets verderop stond een ziekenboeg voor de paarden van de artillerie. De Militaire Bakkerij raakte later in verval. In 1996 volgde een verbouwing om ruimte te scheppen voor een buurtwinkelcentrum.

Kuch wordt er niet meer gebakken. De laatste keer dat die kuch beroemd werd, was in 1939, tijdens de mobilisatie. Jonge jongens zaten toen in hun rats over de dreigende inval van Hitler-Duitsland. Ze kregen een ratjetoe geserveerd van kuch en bonen. Lou Bandy probeerde tevergeefs alle zorgen weg te zingen met het liedje 'Rats, kuch en bonen'.

▲ De militaire bakkerij aan de Klarendalseweg. De zijvleugels die als woningen dienden voor een administrateur en een onderofficier.